

TÜRK SİNEMA SEKTÖRÜNDE 2008 YILI DEĞERLENDİRMESİ

Sinema sektöründe, film üretimi, dağıtım ve gösteriminden oluşan üç halkalı bir faaliyet zinciri bulunmaktadır. Stüdyolar ya da bağımsız yapımcılar tarafından hazırlanan filmler, dağıtım firmaları tarafından pazarlanmakta ve sinema salonlarına dağıtılmaktadır. Son aşamada, sinema salonları filmlerin gösterimini gerçekleştirmektedir. Sinemalar, yeni üretilen bir filmin DVD/VCD ile yayımlanmasından ya da televizyonda gösterilmesinden önce, belirli bir süre için de olsa, film gösterim hakkına münhasıran sahip olmaktadır. Sinemalar, büyük ekranlarda profesyonel ses sistemi ile film izleme avantajı yarattıkları gibi toplulukları bir araya getirerek sosyalleşme de sağlamaktadır.

Filmler üzerindeki “mülkiyet hakkı”, genellikle yapımcı firmalarda kalmakta, dağıtıcı firmalar ise dağıtım ve gösterim gibi “kullanım haklarını” elde etmektedir. Dağıtıcı firmalar sinema salonlarına bu filmlerin gösterim hakkını anlaşmalarla vermektedir. Anlaşmalarda, hasılat paylaşımı -pursantaj- sistemi esas alınmaktadır. Buna göre, dağıtıcı firmalar ile sinema salonu işletmecileri gişe gelirini belirli bir oranda aralarında paylaşmaktadır. Bu oran Türkiye’de genellikle %50-%50 olarak uygulanmaktadır.

Sinema sektörünün en önemli gelir kaynağını bilet satışları oluşturmaktadır. 2008 yılı sonu itibariyle dünya sinemalarının yaklaşık 25 milyar dolarlık gişe hasılatı elde etmesi beklentisiyle Türkiye’nin 200 milyon dolarlık hasılatı ile dünya sinemalarındaki payının % 0.8 olduğunu hesaplıyoruz. Aynı oran ABD’de %40’a yakın olarak gerçekleşecektir.

Satış hasılatına; salonlara verilen reklamlar, DVD, VCD, film müziği albümü satışları, televizyona satılan gösterim hakları gibi diğer gelirler de eklenince, Türkiye sinema sektörünün ekonomik büyüklüğü 300 milyon dolar olarak hesaplanmaktadır. Bu rakama yaklaşık aynı büyüklükteki Televizyon filmleri ve dizileri dahil değildir.

Mevsimsellik özelliği gözlenen sektörde gelirlerin yüzde 70’i, yılın ilk ve son çeyreğinde elde edilmektedir. Bu nedenle yapımcılar filmlerini genelde bu dönemlerde dağıtırlar. Örneğin Kurtlar Vadisi Irak gösterim için Şubat ayını, AROG ise Kurban Bayramı tatiline denk gelen Aralık ayını tercih etmiştir.

TÜRK SİNEMASI YENİ ZİRVESİNİ 2008’DE YAPTI

Özel televizyonlarda filmlerin gösterilmesiyle 1990larda Türkiye’de klasik yerli sinema sistemi ortadan kalkmıştır. Ancak 2000’li yıllarla beraber seyirci sayısı yeniden artma trendine girmiştir. **Türkiye’de 1999’da 20 milyonu aşan sinema seyircisi sayısı, 2006’da 30 milyonu aşmış ve 2008’de 40 milyon sınırına yaklaşmıştır.** Türk sinemasındaki yaşanan bu gelişmede, ana etken televizyon yıldızlarıyla desteklenmiş olan yerli filmlerin gördüğü talep olurken, ekonomik gelişmişliğin artması ve sinema salonlarının fiziki yapılarının değişmesi, hizmet kalitesinin artması ile klasik işlevlerinin haricinde birer kültür, eğlence ve alışveriş merkezine dönüşmesi diğer etkenler olmuştur.

1995-2000 yılları arasında seyirci sayısında ortalama yıllık % 18, gişe gelirlerinde ortalama yıllık % 27 büyüme sağlanırken, 2000-2005 yılları arasında seyirci sayısında ortalama % 7, gişe gelirlerinde ortalama % 12 artış sağlanmıştır. Son 3 yılda ise gişe gelirleri yıllık ortalama dolar bazında % 14 artarak toplamda 200 milyon doları aşarken, seyirci sayısı yıllık ortalama % 19 artarak 38.6 milyona ulaşmıştır.

2008 yılında Türkiye sinemalarında 264 yeni film vizyona girmiştir. Bu filmlerin toplam seyirci sayısı 36.935.780 olurken önceki yıl gösterime giren filmleri izleyen 1.593.176 kişi ile beraber 38.528.956 seyirci toplamına ulaşılmıştır. Bu rakam 2007 yılına göre % 23.7 oranında artışı ifade etmektedir. 2008 yılında toplam hasılat ise 302.5 milyon YTL ile 2007 yılındaki 244.8 milyon YTL’ye göre % 23.6 artış sağlanmıştır. Ortalama bilet fiyatı ise genel kabulün aksine artmamış, 7.80 TL’den 7.85 TL’ye yükselmiştir. Bunda ana etken ise bilet fiyatlarının tam biletlerde 10 TL’nin üzerinde olmasına karşın Turkcell’in kampanyaları ile haftanın iki günü bir biletin bedava gelmesi olmuştur.

TÜRKİYE SINEMALARINDA SEYİRCİ RAKAMLARI

Yıl	Yerli Film Sayısı	Yabancı Film Sayısı	Yerli Film Seyirci Sayısı	Yabancı Film Seyirci Sayısı	Toplam Seyirci sayısı
2002	9	159	1,987,574	21,522,477	23,510,051
2003	16	172	5,631,832	18,988,317	24,620,149
2004	18	189	11,108,044	18,594,427	29,702,471
2005	27	194	11,441,856	15,809,133	27,250,989
2006	33	204	17,800,496	17,060,348	34,860,844
2007	42	210	11,851,331	19,276,961	31,128,292
2008	48	264	23,148,009	15,380,947	38,528,956

TÜRK FİLMİ MUCİZESİ YÜZDE 60'A ULAŞTI

1995 yılında toplam seyircinin % 1'inden az oranında pay alabilen Türk Filmleri, 2003 yılı ile atağa geçmiş ve 2003'te % 23, 2004'te % 37 ve 2005'te % 42 paya ulaşmıştır. 2006 yılında ilk kez % 50'yi aşarak % 51'e ulaşan yerli film seyircisinin payı 2007'de % 38'e gerilese de **2008 yılında %60 ile yeni bir rekor kırmıştır. 2008 yılında sinemaya giden 38.5 milyon kişiden 23.1 milyonu yerli filmi tercih etmiştir.** Türkiye sinemaları bu rakamlarla dünyada ABD, Hindistan ve G.Kore'nin ardından yerli filmi en çok izleyen 4. ülke konumunu korumuş olmaktadır. Türkiye bu performansı ile Avrupa'da ulusal film piyasası en iyi performans gösteren ülke olmaktadır.

Yerli filmlere olan talep neticesinde son 8 yılda "bir milyon izleyici" sınırını aşan Türk Film sayısı ise 31'e ulaşmıştır. 2007 yılında seyircisi 1 milyonu aşan 4 film varken, 2008 yılında 7 film bu barajı geçmiştir. Türkiye sinema tarihinde en çok izlenen filmler listesinin ilk 20 sırasında 17 yerli filmin olması ve "Eşkiya" hariç diğerlerinin 2001 yılı sonrasında gösterime girmiş olması, son yıllarda yaşanan canlılığa dikkat çekmektedir. Öyle ki dünya genelinde 1.8 milyar dolar ile en çok hasılat yapan film ünvanını elinde bulunduran "Titanic" filmi, Türkiye'de ancak 8. sırada bulunmaktadır.

Türkiye'de En Çok İzlenen İlk 20 Film		
Sıra	Film (Tarihi)	Seyirci
1	Recep İvedik (2008)	4,301,641
2	Kurtlar Vadisi-Irak (2006)	4,256,567
3	G.O.R.A (2004)	4,001,071
4	Babam ve Oğlum (2005)	3,837,876
5	A.R.O.G (2008)	3,457,966
6	Vizontele (2001)	3,308,120
7	Vizontele Tuba (2004)	2,894,802
8	Titanik (1998)	2,844,022
9	Hababam Sınıfı Askerde (2005)	2,586,132
10	Eşkiya (1996)	2,571,133
11	Organize İşler (2005)	2,558,069
12	Kahpe Bizans (2000)	2,472,162
13	Muro (2008)	2,165,199
14	Hababam Sınıfı 3.5 (2006)	2,068,165
15	Beyaz Melek (2007)	2,030,444
16	İssız Adam (2008)	2,012,780
17	Kabadayı (2007)	2,002,005
18	Asmalı Konak (2003)	1,791,396
19	Yüzüklerin Efendisi: Yüzük Kardeşliği (2001)	1,759,705
20	Truva (2004)	1,692,458

Türkiye’de en çok izlenen filmler listesinin zirvesinde son yıllarda yerli filmler yer almaktadır. 2005 yılında en çok izlenen ilk 10 filmin yedisi yerli film iken, 2006’da da aynı oran gerçekleşmiş, 2007’de ise bu rakam 5’e gerilemiştir. 2008 yılında Türk sineması seyirci rekoruyla beraber 10’da 10 yaparak bu alanda da yeni bir rekor kırmıştır. Şubat ayında gösterime giren Recep İvedik entelektüel eleştirilere rağmen 31 hafta gösterimde kalarak 4.3 milyon ile Türkiye tarihinin en fazla izlenen filmi olurken, Aralık ayında gösterime giren AROG bir haftada 2 milyonu aşkın seyirciyi sinemaya çekerek bu alanda rekor kırmıştır. Yıl sonu itibariyle 3.5 milyon seyirciyi ulaşan AROG’un 2009 yılındaki performansı ile zirveyi ele geçireceği tahminleri ise yılın sonunda gösterimdeki 4. haftasında filmin seyirci sayısının 190 bine gerilemesi ile boşa çıkacak gibi gözükmemektedir. Listenin 3. sırasındaki İssız Adam ise Çağan Irmak’ın son filmi olup, Babam ve Oğlum’daki gibi her geçen hafta seyirci sayısını artırmıştır. Öyle ki gösterimdeki 8. haftasında olmasına ve daha az sinemada gösterilmesine rağmen yılın son haftasında AROG’u toplamda 283 bin seyirci ile geçmiştir. Mustafa Kemal Atatürk’ün hayatını anlatan bir kurgu belgesel olan "Mustafa" ile 'Atatürk olmasaydı'yı anlatan "Osmanlı Cumhuriyeti" sezonun tartışmalı filmleri olurken, Gani Müjde'nin filmi 1.4 milyon seyirci ile 5., Can Dündar'ın belgeseli 1.1 milyon seyirci ile 6. olarak yılı tamamladı. Ancak "Mustafa" bu performansı ile Türkiye'nin en fazla izlenen belgeseli olarak bir rekor kırmayı başardı. "120" filmindeki gösterilen destansı mücadelenin etkileyiciliği nedeniyle ticari düşünceden uzaklaşmış ve çoğu çocuk 1 milyon seyirci 4.86 TL ortalama bilet fiyatı ile film yılın en ucuz biletli filmi olmuştur.

2008 Türkiye Box Office Listesi					
Sıra	Film	İlk Gösterim Tarihi	Gösterim Haftası	Toplam	
				Hasılat YTL	Seyirci
1	RECEP İVEDİK	22.02.08	31	30,172,270	4,301,641
2	A.R.O.G: BİR YONTMATAŞ FİLMİ*	05.12.08	4	28,583,963	3,457,966
3	MURO*	05.12.08	4	17,085,385	2,165,199
4	ISSIZ ADAM*	07.11.08	8	17,568,208	2,012,780
5	OSMANLI CUMHURİYETİ*	21.11.08	6	11,365,044	1,401,420
6	MUSTAFA	29.10.08	10	8,498,535	1,098,687
7	120	15.02.08	37	5,019,833	1,033,917
8	MASKELİ BEŞLER: KIBRIS	10.01.08	30	6,795,141	960,979
9	ÇILGIN DERSANE KAMPTA	10.01.08	22	6,314,199	899,314
10	O... ÇOCUKLARI	16.05.08	18	5,307,359	713,546
11	ULAK	25.01.08	34	3,983,320	523,745
12	SAW V	24.10.08	9	3,888,733	498,966
13	DARK KNIGHT	25.07.08	17	3,752,996	446,708
54	3 MAYMUN	24.10.08	10	1,166,633	125,628
89	NO COUNTRY FOR OLD MAN	07.03.08	29	689,970	78,816
Genel Toplam				302,565,001	38,528,956

* Gösterimi devam etmektedir.

Kaynak: Haftalık Antrakt Dergisi

2008 yılında Türkiye'nin yurtdışındaki sinema festivallerinden daha fazla ödül aldığı gözlenirken en büyük başarı Cannes Film Festivalinde Nuri Bilge Ceylan'ın en iyi yönetmen ödülünü alması olmuştur. Ödüllü "3 Maymun" filmi Türkiye’de sadece 125 bin kişi tarafından seyredilirken, ancak 54. en çok izlenen film olmuştur. Yurtiçinde ise üç isim öne çıkmıştır. Bunlar Çağan Irmak, Şahan Gökbakar ve Cem Yılmaz’dır. Türkiye'nin her kesimin ortak yıldızı Çağan Irmak olmuştur. Babam ve Oğlum sonrasında çektiği Ulak 25 Ocak'ta gösterime giren Irmak'ın asıl ses getiren filmi 7 Kasım'da vizyona giren İssız Adam olmuştur. Ulak 523 bin kişi ile 11., İssız Adam 2.0 milyon seyirci ile 4. sırada yılı tamamlamıştır. Cem Yılmaz'ın büyük beklenti yaratan ve sadece üç hafta sinemalarda seyirci sayısını artıran AROG'unun aksine beklentisi düşük olan Şahan Gökbakar'ın Recep İvedik'i yılın diğer bir yıldızıydı ve 31 hafta gösterimde kalarak seyirci rekorunu kırdı.

2008 yılında dünyada en çok izlenen film Batman serisinin son filmi olan “The Dark Knight” olmuştur. Film ABD’de 531 milyon dolar diğer ülkelerde 464 milyon dolar hasılat elde ederek tüzamanların en yüksek hasılatlı 4. filmi konumuna yükselmiştir. Bu film Türkiye’de 17 hafta gösterimde kaldığı halde 446 bin seyirci tarafından izlenmiş ve yılın en çok izlenen 13. filmi olmuştur. Yılın en çok izlenen yabancı filmi ise 499 bin seyirci ile kendine 12. sırada yer bulan “Testere 5” olmuştur. 2008 yılının En iyi film Oscarı’nı kazanan “İhtiyarlara Yer Yok” filmi ise Türkiye’de 29 hafta gösterimde kalmasına karşın 78 bin seyirci tarafından izlenmiş ve en çok izlenen 89. film olabilmıştır.

SEKTÖRLE İLGİLİ BEKLENTİLER

Sektörün sorunları arasında; Vergi Yükü, Korsan Yayınlar, Sinema Biletlerinin Göreceli Pahalılığı, Ev Sineması Sistemlerinin Ucuzlaması, Filmlerin Niteliğinde Kalite Eksikliği, Tekel Konumundaki ABD Sineması, Film Yapımcılarının Finansal Zorlukları sayılabilir. Bu noktada sektöre uzun yıllardır yeterli desteği vermeyen devletin, yapabileceği çok şey bulunmaktadır.

Son yıllarda sinemaya desteğini artıran devlet, hedeflerini; sektör temsilcilerinin katkısıyla oluşturulan ve 2007-2013 yılları arasını kapsayan 9. Kalkınma Planında ‘Temel Amaçlar’ bölümünde “Kültürün Korunması ve Geliştirilmesi ve Toplumsal Diyalogun Güçlendirilmesi” başlığı altında ilan etmiştir. Maddeye göre “Sinema ve belgesel film gibi kültürel ürünlerin üretimi teşvik edilerek kültür sektörünün milli gelir ve ihracat içindeki payı artırılacaktır.” Gerçektende Türk sinemasının dünyada bilinirliğini ve izlenirliğini artıracak uluslararası kabullere uygun filmlerin sayısının artması sektörde önemli bir mesafe almasına yol açabilecektir. En çok izlenen filmlerimizdeki yerel unsurlar, yabancı seyircilerin bu filmlerin neden en çok izlendiğini anlamasını engellemektedir. Dünya çapındaki önemli festivallerde övgü ve ödüller kazanmış evrensel filmlerimizin ise yurtiçinde seyirci bulmakta zorlanması ayrı bir çelişkidir. **Aradaki dengenin kurulması ile sektör gelirleri arasında ihracatın payının artması mümkün olacaktır. Kurtlar Vadisi Irak’ın yurtiçinde 4.256.567 olan seyirci sayısının % 10’u kadar yurtdışında izlenmesi ve seyirci sayısını 4.683.241’e yükseltmesi tartışılabilir olsa da örnek olarak kabul edilebilir.**

Nüfus ve Vatandaşlık İşleri Genel Müdürlüğü verilerine göre Türkiye’nin 72 milyon nüfusunun yarısı 28 yaşın altındadır. Ülkede ikamet eden nüfusun yüzde 70’i şehirlerde (il ve ilçelerde) yaşıyor. Nüfusun yüzde 66.5’i 15-64 yaşları arasında iken yaş grubunda 25-29 yaş grubu yaklaşık 7 milyon ile ilk sırada geliyor. Türkiye’de “sinema izleme potansiyeli en yüksek yaş aralığı olan” 10 ila 40 yaş arasındaki nüfus, toplam nüfusun çoğunluğunu oluşturmakta olup 46 milyon kişidir. Henüz bu potansiyelin kullanılmadığını diğer ülkelerle yapılan kıyaslamalarla gözükmemektedir. **Bu genç nüfus potansiyelinin, yeni filmlerin ve salonların da katkısıyla sinema seyircisi sayısını önümüzdeki 5 yıl içinde ortalama olarak % 5 daha büyümesi beklenmektedir.**

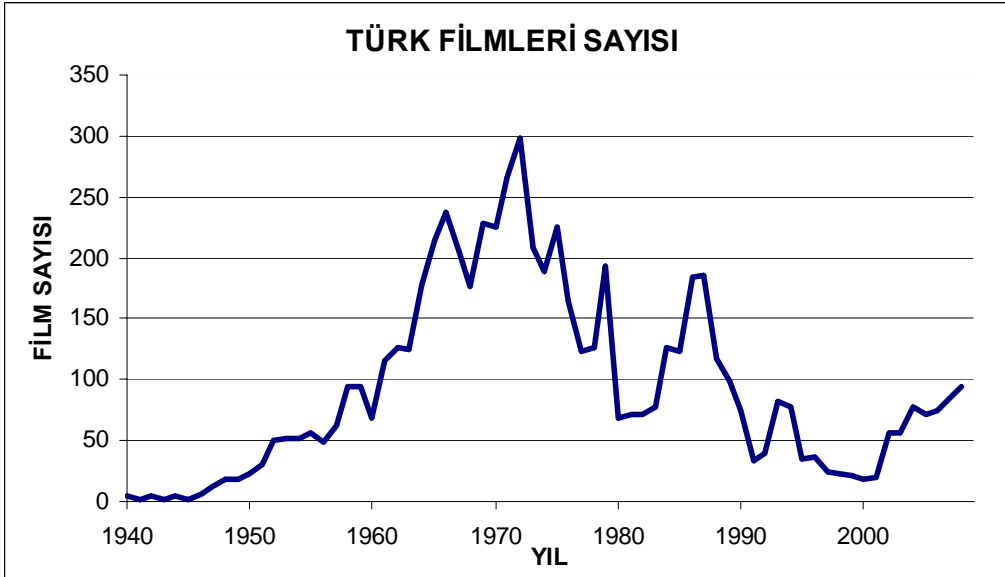
Türkiye’deki toplam koltuk kapasitesinin büyük kısmının üç büyük şehirde toplanmıştır. Bu zincir sinemalar için bir fırsat ortaya çıkarmaktadır. Özellikle alışveriş merkezleri vasıtasıyla büyük şehirlerde seyirci çekerken, salon yoğunluğunun az olduğu diğer illerde yapılacak yatırımlar vasıtasıyla hem seyirci sayısı artırılabilecek, hem de büyüyen pazardan daha fazla pay alınacaktır. Türkiye’deki 1400’e yakın sinema salonunun yüzde 70’i, bir ya da iki salon işleten bağımsız işletmelerden oluşurken kalan yüzde 30’luk kısım 6 farklı kurumsal zincir sinema işletmecisi tarafından paylaşılmaktadır.

Türkiye’de sinema seyirci sayısı hızla artmasına karşın, 2 yılda bir sinemaya gidildiği ortaya çıkmaktadır. Bu rakam Doğu Avrupa’da YILDA 1.2, Avrupa’da 2.5, ABD’de ise 5 kez olarak gözükmemektedir. **Türkiye’nin 1.2 orana erişebilmesi için 86 milyon biletli seyirci rakamına erişmesi gerekmektedir. Bu da seyirci sayısında bugüne göre % 123’lük bir artışla sağlanabilecektir.**

Türkiye, sinemaya gitme sıklığında olduğu gibi salon başına seyirci rakamlarında da çok gerilerde kalmaktadır. **ABD’de salon başına 8 bin, Avrupa’da ise salon başına 15 bin seyirci düştüğü bir dönemde Türkiye’de mevcut 1400’e yakın salonla, salon başına 28 bin seyirci düşmektedir.** Ortalama yaşı 28.3 olan genç bir nüfusa sahip olan Türkiye’de toplam 72 milyonluk bir nüfusun yaratacağı sinema salonu talebinin karşılanabilmesi için yeni yatırımların yapılması zorunlu görünmektedir.

5 yıl sonrasında yani 2013 yılında seyirci sayısının (yıllık ortalama % 5 artacağı beklentimiz ile) 50 milyona ulaşacağını dikkate alırsak, **Avrupa ortalamasına yetişebilmek için 1800 sinema salonuna daha ihtiyaç duyulmaktadır. Kaliteli bir sinema kompleksinde 2000-2500 koltuk kapasitesi ile ortalama 10 salon olduğu ve her kompleksin +/- 1 milyon dolar olmak üzere 4 milyon dolara mal olduğu dikkate alınır 180 kompleksin yatırım maliyeti +/- 180 milyon dolar olmak üzere toplam 720 milyon dolar olmaktadır.** Bu yatırım finansmanı için sinema salonu işletmecilerin kazanmaya devam etmesi, bunun için de seyirci sayısının artmaya devam etmesi ana koşuldur. Potansiyelin varlığı yabancı sermayenin sektöre gelmesini de teşvik edecektir. Burada bir noktaya dikkat çekmekte fayda vardır. Bu rakam, bugünün verileriyle hesaplanmaktadır. **Önümüzdeki yıllarda Avrupa nüfusunun azalma trendinde olacağı Türkiye nüfusunun 80 milyona doğru gideceği dikkate alınır gerekli salon sayısı her geçen yıl daha da artacaktır.**

Sektör'ün iki büyük oyuncusu olan Cinemars, Mayıs 2007'de, AFM ise Ekim 2007'de yabancı yatırımcılarca satın alınmıştır. Mars Entertainment Group'un patronları Muzaffer Yıldırım ve Menderes Utku şirketlerinin % 55'ini devrederek ABD'li Colony Capital adlı fonu Türkiye'ye getirirken, AFM Uluslararası Film Prodüksiyon Ticaret ve Sanayi A.Ş.'nin patronları Akdemir Ailesi, Yalçın Selgur ve AIG %62 paylarını Rus Alfa Grubu'na bağlı Eurasia Cinemas B.V.'ye 29 milyon dolara devrettiler. Borsadan çağrı yoluyla 22 milyon dolarlık daha hisse alan Eurasia'nın ilk yatırım tutarı 51 milyon dolara ulaştı. Halka açıklığı % 2'ye gerileyen AFM'nin borsadan çıkma süreci devam etmektedir. Sektörün diğer temsilcilerine de ekonomik kriz sonrasındaki gelecek yıllarda yeni taliplerin gelmesi şartı olamayacaktır.

Kaynak: Türk Sineması'nın Ekonomik Yapısı _Ertan Tunç

1960'lı yıllarda Yeşilçam'da yılda 300 filmin üretildiği altın dönemden uzak olsa da dijital teknolojinin gelişmesi, sektöre olan ilginin artması, gelir kalemlerinin çoğalması, TV'nin sektöre olan katkısının artması gibi nedenlerle Türk sinemasındaki gelişmenin önümüzdeki yıllarda da sürmesi beklenmektedir. Ancak **2009 yılında ekonomik krizin etkisini artırması ve gişeyi artıracak film sayısındaki azalma nedeniyle sinema seyirci sayısında azalma olmasını bekliyorum. Bu nedenle bilet fiyatlarının ortalamasının 8.00'TL'yi aşmasını beklemiyorum.** Seyirci sayısını belirleyecek filmlere baktığımızda, Recep İvedik'in devam filmi merakla beklenmektedir. 13 Şubat'ta gösterime girecek filmin 3 milyon seyirciyi aşması beklenmektedir. Bu rakamı zorlayacak başka bir film bugünden gözükmemektedir. Ancak Yılmaz Erdoğan'ın "Bağbozumu" isimli filmi ile Mahsun Kırmızıgül'ün "Güneşi Gördüm" filmi milyon barajını aşacak filmler olacaktır. 2008'den gelen Issız Adam'ın da milyon seyirciye 2009'da ulaşması şaşırtıcı olmayacaktır.

Hazırlayan:
Yunus Kaya
Gedik Yatırım
Araştırma Uzmanı
0 216 453 00 00 /1195
ykaya@gedik.com